

Bildning för alla eller för en elit?

Bidragen minskar och deltagaravgifterna höjs. Studieförbunden har under de senaste fem åren tvingats lägga ned nära en tredjedel av lokalavdelningarna på grund av minskat offentligt stöd. Det visar en ny kartläggning. Ytterligare en svensk modell hotas, när folkbildningen riskerar att enbart bli tillgänglig för dem med tjocka plånböcker. Nu kräver vi besked från Sveriges folkvalda. Är riksdagspartierna beredda att öka stödet till studieförbunden?

Studieförbundens folkbildning fyller en viktig funktion för den demokratiska utvecklingen i samhället. Det slår den nyligen presenterade demokratipropositionen fast. Och i den senaste folkbildningspropositionen, från 1997, deklarerar regeringen att en fungerande folkbildning är en förutsättning för att medborgare oavsett bostadsort får en höjd bildningsnivå. Därigenom skapas möjligheter för utveckling och framsteg i hela landet.

Men studieförbundens möjligheter att omsätta dessa ord i praktisk handling har blivit allt mer kringskurna. Under de senaste tio åren har statsbidragen minskat med 14 procent och kommunbidragen med 40 procent. Studieförbunden har tvingats till drastiska besparingar - 300 lokalavdelningar har lagts ned på grund av minskat offentligt stöd.

Folkbildningen är ett nationellt ansvar, ingen ska utestängas på grund av bostadsort eller för höga deltagaravgifter. Därför är det oroväckande att sex kommuner i Stockholm inte ger en krona till studieförbunden: Salem, Nacka, Lidingö, Danderyd, Sigtuna och Täby. Mest satsar kommunerna i Norrbotten och Västerbotten.

Om politikerna menar allvar med alla vackra ord om folkbildning måste studieförbundens ekonomiska förutsättningar kraftigt förbättras. Utan krusiduller måste det sägas klart och tydligt: inga pengar - ingen folkbildning tillgänglig för alla.

All verksamhet inom studieförbunden drivs inte med offentliga medel, exempelvis uppdragsutbildningar och yrkesutbildningar finansierar sig själva. Och självklart ska studieförbunden erbjuda populära cirklar som klarar sig på egna ekonomiska meriter.

Problemet är att om studieförbunden satsar allt för mycket på det rent marknadsmässiga, riskerar vi att förlora stora delar av den pedagogiska och ideologiska bas som är folkbildningens själ.

En mycket stor del av studieförbundens verksamhet består av medlemsutbildningar för folkrörelsesverige, en omistlig arbetsuppgift för vårt demokratiuppdrag. Studieförbunden satsar på att nå de som brukar kallas röstsvaga eller utsatta. Detta är det unika med tanken om folkbildning för alla. Utvärderingar visar också att studieförbunden är bättre än andra på att nå korttidsutbildade, invandrare och personer med funktionshinder.

I dagens segregerade samhälle har pedagogiken i den klassiska studiecirkeln ett stort värde. Många med negativa erfarenheter av den obligatoriska skolan finner i studiecirkeln en form för lärande som passar dem bättre. Studiecirkeln skapar utrymme för att människor på sina egna villkor ska kunna ta ställning i samhällsfrågor, växa och utvecklas samt få större självförtroende och självkänsla. Människors engagemang och vilja att delta i ett förändringsinriktat demokratiarbete börjar i den lilla gruppen där människor möts och åsikter bryts mot varandra. Studiecirkeln är för många människor den enda mötesplatsen. Den erbjuder en möjlighet att riva sociala barriärer, bygga vänskap tvärs igenom klass, etnicitet och kultur, utveckla det lokala samhället och främja det demokratiska samtalet.

Förra året arrangerades studieförbunden mer än 320 000 studiecirkelar med närmare 2.7 miljoner deltagare.

Studieförbunden är dessutom landets största kulturarrangör och fortsatta neddragningar i verksamheten blir förödande för kulturlivet ute i landet.

Studieförbunden finns där människorna finns. Ingen annan offentlig, privat eller föreningsbaserad bildningsverksamhet kan uppvisa en sådan bred och över hela landet spridd verksamhet. Men idag utarmas möjligheterna för studieförbunden att upprätthålla sin lokala förankring. Det leder till att färre medborgare deltar i samhällets demokratiska processer.

Studieförbunden behövs för att stimulera röstsvaga och eftersatta grupper att utnyttja sina demokratiska rättigheter. Därför krävs ett utökat offentligt stöd. Studieförbunden kräver nu krafttag och klara besked. Är riksdagspartierna beredda att öka stödet till studieförbunden?

FOLKBILDNINGSFÖRBUNDET – STUDIEFÖRBUNDENS INTRESSEORGANISATION

Sten Törnblom
Ordförande

Maicen Ekman
Generalsekreterare